

dolini Kokre. Druga katastrofa je valjenje kamenja, velikanskih količin skalovja s Krvavca čez obronek v dolino Kokre, to pa — če nič drugega — uničuje floro in gozd. Zaradi brezbriznosti ni pravega odnosa do narave, enostranski interes in nestrokovnost pa naposled vse opravičita.

Nikjer niti v novih niti v starih načrtih ni trdnih študij o ekonomski upravičenosti in smotrnosti takih naložb in posegov. Na koncu koncev so vozovnice bistveno dražje kot v Avstriji, zidavo počitniških stanovanj bodo plačevali izgubaške delovne organizacije, to pa je sistem sodobnih podjetnikov oziroma legalna mafija.

Planinski zvezi Slovenije se ni zdelo vredno kakoržekoli onemogočiti ali preprečiti nov poseg v Dolge njive in Kalški greben. Zato pa je PD Kranj urgiralo pri izvršnem svetu kranjske občinske skupščine. Inštitut za urbanizem SRS je opravil telefonsko an-

keto in zvedel, naj do leta 2000 tja gor ne bi posegali. Kranjski planinci pa so ob tem priporočili, naj bi iz ustreznega sklada podprli obnavljanje že od leta 1955 propadajoče planšarije na Dolgih njivah ter tod morebiti postavili skromno planinsko zavetišče, ne da bi seveda dovolili do tod dostopa s Krvavca z žičnico; tak poseg bi morali najstrože prepovedati.

Žal v ljubljanski študiji ni omenjeno, kaj je doslej povzročil laični posek gozda na Krvavcu, kaj povzročajo tam ceste in druge naprave, za obratovanje katerih so potrebna tekoča goriva, kakšna je bila škoda na drevju, flori in favni in do kolikšne mere je že načel gozd na krvavških pobočjih, kjer se odlaga ogromno nesnage, ki prihaja iz kotlin industrijskih središč. Kajpada za to ni kriv RTC Krvavec kot upravljalec Krvavca, ampak financerji.

Franc Ekar

PREDVOJNI LEPI SPOMINI

TAK JE MOJ KRVAVEC

DUŠAN KRAPEŠ

*Ko je človek posekal prvo drevo,
se je rodila civilizacija.
In ko bo posekal poslednje,
se bo končala.*

August W. Eichler

Vsak doživlja svojega. Resda se fizično spreminja počasneje. Duhovni delež je pa za vsakega svojstven in vedno drugačen. Ko sem prvič kot otrok slišal besedo Krvavec, me je čudno presunilo. Kdo krvavi? Kaj krvavi? So ob obronkih Krvavca naši predniki tolkli Turke in krvaveli? Je na jesen pokrajina krvavo rdeča od usihajočega listja na drevju? Šele legenda o Krvavcu naj bi pojasnila to skrivnost. V verzificirani obliki bi tekla nekako takole:

*Psoglavci so očeta Ajda ubili.
Zatekli sta se hčerki tja v goré,
Krvave solze za očetom sta točili,
krvav studenec je privrel v dolé.
Odtod Krvavec svoje ima ime.*

Že kar narejen najstniški hribolazec sem imel že marsikaj za seboj, denimo Veliko Planino, Konja, Korošico, Ojstrico, Planjavo in še kaj. Očka nam je bil dober vzornik. Pa sem tiste čase zagledal nekje na steni čudovito fotografijo: debela snežna odeja pokriva pobočje, težko obložene redke drevesne veje se globoko upogibajo, skoznje se svetlikajo Julijci v ozadju, kajpada s Triglavom v sredini. Čudovita umetniška fotografija v stilu Jake Čopa! Nepozabna! To je bila fotografija, posneta

nekje na južnem pobočju med Križko planino proti Krvavcu.

Takrat me je zamikal Krvavec.

Tiste čase se nam še sanjalo ni o žičnicah, vlečnicah, RTV stolpu, cesti. Civilizacija je še dremala v dolini. So pa Badjura, Kunaver in še kdo prerokovali Krvavcu »svetlo smučarsko bodočnost«. Tako se je civilizacija pritihtapljala in pritihtapila v letih tudi tja gor.

Toda moj Krvavec, ki ga nosim v srcu, je tiste stare sorte.

PRVOBITEN KMEČKI TURIZEM

Popoldanski vlak nas je pripeljal v Kamnik. Ponavadi se je že mračilo. No, potem pa po želji, toda vsekakor v Stranje, čez planino Osredek na Križko planino ali pa iz Kamnika čez Tunjice, Sidraž, Sv. Ambroža in Jezerca na Križko planino. Po prvi je bilo hoje pet, po drugi pa šest ur. Huda strmina čez Osredek je bila priporočljiva le, če je bilo pobočje kopno. Torej na pomlad. Šele čez leta je postala varianta na Cerkije »moderna«.

Največkrat so torej tiste čase »pele« Tunjice, Sidraž in Sv. Ambrož (1084 m) sredi krvavškega pobočja. Do tod smo se kar dobro ogreli in nahodili, posebno če smo naleteli na celec. Nekoč, se spominjam, je segal kar do pasu.

Pokojni Nace ali tudi »Ambružar« je bil mežnar pri cerkvici poleg. Tu smo se vedno ustavili. Za majhen denar si dobil čaj, včasih pa tudi »kačjo slino«, se pravi domače žganje.

V sila skromni obliki je Nace gojil nekakšen kmečki turizem. Celu prenočevali

smo pri njem: če si imel pasjo srečo, na zapečku (to je bila »grofovska« postelja), drugače pa na klopeh ali pod mizo — ali pa kjerkoli na tleh. Ambružar je bil že priletel, vendar prijazen in gostoljuben. Obogatel pa s tujskim turizmom ni. Nekoč smo pri Ambružarju doživeli nekaj »seksi« pogovor med preprostimi očanci, toda brez prostaških kvant. Nekako takole se je slišalo:

»Martenák, kolk cajt menš, de mošk vohka?«

»Tolk cajt, de skuto pregrizne.«

»Kolk cajt pa menš, de ženska vohka?«

»Tolk cajt, de še vohka na hrbet leže.«

Naj mi oprosté narečjeslovci, če ni vse tako, kot bi moralo biti, toda meni še vedno po ušesih nekako tako zveni. Prisotni smo se imenitno zabavali. Ambružarji, Martenaki, Škrjanci in kaj vem kdo še vse so že takrat komajda pregriznili skuto, dandanes je pa prav gotovo nihče več.

Nekoč sva se s sestro kako uro ali kaj premetavala po trdem ležišču pod mizo ali kje pri Nacetu. Okrog polnoči pa sva vstala, oprtala nahrbtnika, zataknila smučke v križ za nahrbtnik in oba vzela palice v roke, jaz pa še leščerbo.

SMUČANJE NA KRVAVCU

Steza vodi — ali je vsaj vodila — takoj od sv. Ambroža strmo v breg in skozi hosto. Nekje je odbila polnoč: ura stra-

hov. Leščerba je metala skrivnostne senče na pot in bližnjo okolico. Nekje je zaskovikalo. Suha vejica je počila pod gozdarji. Zalajalo je nekje. Bogsigavedi, ali pes ali celo volk! Stisnilo me je pri srcu. Kaj pa, če prihlača še kaka debela in kosmata stvar? Saj je še zima, vendar pa že gre h koncu. Pa vendar... Tako se je oglasil moj drugi jaz. Ampak ravno sedaj je zavelo kar pomladansko! Saj copatar gotovo še spi! Pa sem se malo potolažil. Da bi bilo že te strmine konec!

Spet je toplo zavelo. S sestro sva nataknila smuči, toda drselo je in spodrsavalo. Meni ni šlo in ni šlo. Sestra s »psi« na smučeh je korajžno obdelovala strmine, mene brez psov pa je zdelovalo. Snel sem si smuči. Toda sneg je bil premehak. Udiralo se mi je. Od vruga! Kaj naj storim? Prečkati? Da, toda to gre prepočasi. Pa sem spet ponovil vse od kraja. Preklinjal sem in jokal.

Na Jezercih sem se šele oddahnil. Sneg je bil dovolj trden in luna je svetila, tako da sem leščerbo lahko ugasnil. Strahovi so se tudi razblinili v nič.

Kako pestra je bila ta noč! Kako se je potem prileglo leči na postlan pograd.

Okrog Velike noči sva s prijateljem prebila čudovite dni na smučkah. Večja družba mladih (oziroma zelo mladih) ljudi je poživila Dom na Krvavcu. Čez dan je bilo vse živo na smučišču, na večer pa pri-

Sledi pozabljenja

Korak za korakom se dvigam. Sem v prav dobri kondiciji in zato grem hitro. Ozrem se nazaj in pri tem skoraj padem, kajti smuči, ki jih imam privezane na nahrbtnik, mi nerodno opletajo. Matjaž me bo ujel, kot ponavadi je hitrejši od mene. Od njegovih očal se odbija sonce.

Sama sva sredi neskončne bele prostranosti in če za nama ne bi kot sveže zasekana rana tekle stopinje, bi plaz počival vse do spomladanskega sonca mirno, tiho.

Kot življenje so te v trd sneg vsekane stopinje; kot sled, ki ostaja za nami in s prvimi spomladanskim soncem izgine. Vsaka stopinja — en dan, vsak nov hropeč vzdih — nov teden, vsak počitek — leto.

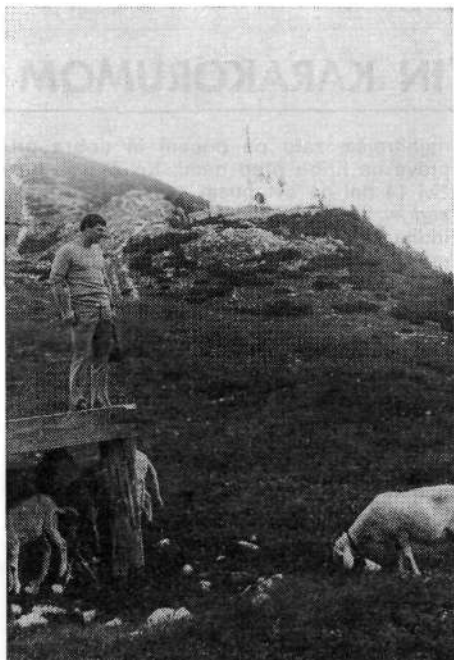
Toda kaj je potem vrh? Je to konec? Je to tisto, ko ni ničesar več? Ne more biti, saj vendar potem sledi še spust v dolino, najlepši del! Vem le: če bo prišel čez leto zopet nekdo sem, ne bo več rane na snegu; le sonce, ki bo mogoče tako sijalo kot danes, bo pomnilo vse tiste, ki so se počasi dvigali, korak za korakom sekali stopinje in puščali sledove pozabljenja.

A to sedaj ni pomembno. Sedaj sem še tukaj in z vsakim korakom sem višje, z vsakim korakom imam lepši razgled na okoliške vršace, zadimljena in meglena dolina ostaja daleč za mano. Matjaž se jezi zaradi mojih stopinj, ki ne gredo povsem naravnost in niso enakomerne.

Veter nosi sneg prek grebena in ustvarja belo zastavo, ki divje vihra nad nama. Tukaj v gorah so vetrovi močnejši in postanejo pravi viharji, ki med divjo nevihto tulijo okoli sten. A tu, visoko nad dolino, postaneš star, žilav viharnik, globoko zasidran sredi skale in ne porajajoči bliski strel, ne votlo bobnenje gora ti niso mar.

Zakaj sem sploh prišel sem gor? Vem! Prišel sem zato, da bi našel življenje, ki sem ga zgubil v dolini, zato da bi tukaj zopet našel vero in moč za življenje, da bi našel mir, tovarišvo, vse ideale, ki so mi jih surovo in brezobzirno vzeli. Stojim in jih gledam, svoje največje prijateljice, ki so tukaj okoli mene, kot da me hočejo zaščititi. Matjaž me je ujel in sedaj zopet stopim naprej, stopinjo za stopinjo.

A znotraj sem mirnejši, saj vem, da sem preživel prečudovit dan. Stopinjo za stopinjo... Jure Markič

Krvavec bi bil lahko tudi tak

jetno kramljanje, vici, petje, kar in kakor pač lahko pride samo iz mladih src. Na južnem pobočju pod Domom so že kukale skale iz snega — in mlada, prijetna smučarka je nesrečno priletela v skalo ter se močno poškodovala; v bolnišnici so pozneje odkrili kar osem zlomov. Prenesli smo jo na kocu v Dom, prerezali hlačnico in fiksirali poškodovano nogo. To je šlo po naključju meni dobro od rok, tako da so vsi mislili, da sem zdravnik. Pa nisem!

Mračilo se je, nekdo bo moral v dolino po reševalce. Toda kdo? Ker od mladih ni nihče kazal volje iti v mraku v dolino, sva se odločila midva s prijateljem. Bova pač za dan ali dva skrajšala najin dopust!

Toda mraku se je pridružila še megla — in še snežni metež. Vsak je nataknil po eno krpiljo — in tako sva čudno krevsala navzdol: noga s krpiljo je držala, druga se je vdiralala čez kolena. Čeprav sva pot dobro poznala, sva se izgubila. No, pa sva se kmalu spet ujela. Od sv. Ambroža dalje pa je lilo kot iz škafa. Okrog enih ponoči sva utrujena prispela v Kamnik in sporočila zdravniku kako in kaj.

Čez nekaj dni, morda celo čez teden ali še več, sva bolnico obiskala v bolnišnici. Zvedela sva, da se je na postelji utrgala vrvi, ki je nogo držala kvišku v določeni legi — in zlomi so se ponovili.

Kakšen človek ima pač smolo v življenju! Noga je bila potem za nekaj centimetrov krajša.

BUKVE V HRIBU

Vsaj še en prijeten spomin me veže na Krvavec.

Tik pred drugo svetovno vojno nam je lastnik hoste prodal v smeri proti Korenu deset bukev za drva. Imele so v premeru kakih 30 do 40 centimetrov in so bile ravne kot sveče in visoke. Z drvarstvo žago, ki smo jo imenovali »cug-žaga«, sva se s sestro lotila teh bukev. Prvo sem spodsekal in upal, da bo padla tja, kamor sem predvidel. Ker v svoje praktično znanje fizike nisem povsem zaupal, sem s strahom nadaljeval — oziroma sva nadaljevala. Ko pa je začelo »ssš — trz — trz — rrrrr-esk«, me je sprva stisnilo pri srcu. Ko je bukev padla in je prenehalo šelestenje, sem se šele oddahnil. Če je šlo pri prvi vse dobro in prav, bo šlo tudi pri ostalih! In res je šlo! Le žulje sva potem preštevala. Oklestila sva veje — in bukke so čakale in dočakale vojno ter morda grele kakšnega partizana ali koga drugega. Tam, za kamor so bile kupljene, pa jim ni bilo usojeno zgoreti.

Tak je moj Krvavec.

Grenke spomine pa mečem čez ramo.

Perestrojka v zraku

Elmar Müller, vodja zahodnonemške šole za letenje z zmaji, je pred časom postavil rekord, ko je z jadralnim padalom poletel z najvišje gore Amerike Aconcague. Tako je postal svetovno znan — in tako so ga Sovjeti prosili, naj bi prišel k njim in jih nekaj časa učil leteti z zmaji in jadralnimi padali. Sovjetsko ministristvo za kulturo je 47-letnega Elmarja uradno povabilo na štirinajstdnevno terensko delo v Ukrajino in ta je ponudbo sprejel. Dvajset letalcev, deklet in fantov, je bilo njegovih poslušnih varovancev.

Toda kako naj bi sovjetski jadralni padałci jadrali, ko bi se Elmar vrnil domov in odnesel s seboj svoje premičnine? Poslovnost na obeh straneh je v hipu prišla do izraza: dogovorili so se, da bo neka tovarna iz Kijeva izdelovala jadralna padala po zahodni licenci, potreben material pa bo v Sovjetsko zvezo pošiljala neka zahodnonemška tvrdka. In tako se bo nemara zgodilo, da bomo lahko nekega lepega dne kupili sovjetska jadralna padala v Zahodni Nemčiji ali pa pri nas v Jugoslaviji.

Da o takšnem športnem in poslovnem zbljevanju med Zahodom in Vzhodom sploh ne govorimo.

Rusi v Himalaji

Moskovska revija Turist poroča, da se namepravajo sovjetski alpinisti po velikanskem uspehu, ki so ga dosegli s prečenjem Kangčendzenge, letos in prihodnje leto spet sprejeli s himalajskimi gorami. Že letos namepravajo alpinisti iz Odesse plezati na sedemtisočake v Indiji, prihodnje leto pa bo šla kazahstanska odprava na Daulagiri.

Letos načrtujejo posebno zanimiv podvig — sovjetsko-ameriško-kitajski »vzpon prijateljstva« na najvišjo goro sveta Mount Everest. Še posebno zanimivo bo to, da bodo tudi naveze mednarodne.